

3. Лиховид О. М. Скадовськ: місто, порт, курорт / О. М. Лиховид. – Скадовськ: Альянс, 2004. – 252 с.
4. Морозов М. А. Дестинація – важнейший елемент туризму / М.А. Морозов, О. Д. Коль // «Туризм: практика, проблеми, перспективи». – 1998. – №1. – С. 9.
5. Пінчук Т. А. Розвиток та ефективність туристичних послуг аграрних підприємств регіону: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Т. А. Пінчук; наук. кер. Л. О. Мармуль; Дніпропетр. держ. аграр. ун-т. – Дніпропетровськ, 2008. – 20 с.
6. Румянцева Т.В. Перспективи розвитку дестинацій культурного туризму / Т.В. Румянцева. – Предпринт. СПб: СПбГУЭФ, 2003. – 16 с
7. Туристична компанія «WorldTravel» / Україна: Дитячий оздоровчий табір «АВРОРА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldtravel.kiev.ua/print548/>
8. Leiper N. Tourism Management. 3d ed. / N. Leiper / – Sidney: Pearson Education Australia, 2004. – 326 p.

ЦІРДАВА К.Д., МОЛІКЕВИЧ Р.С.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ПОСТУПУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. За даними представництва Євросоюзу в Україні, за перший місяць функціонування безвізового режиму між Україною та ЄС ним скористалися майже 100 тисяч українців. За інформацією Державної міграційної служби України на початок липня 2017 року видано 4 мільйонів 50 тисяч біометричних паспортів, до кінця року планується оформити ще 2,4 мільйони таких документів. Таким чином, безвізовим режимом з Європою уже користуються численні українці, а невдовзі таку можливість матимуть понад 6 мільйонів громадян.

Зроблено великий крок до кращого майбутнього українців. Безвіз сьогодні, вже став новою сходинкою в житті нашого населення. Звичайно, реакція людей на це є різною і тут необхідно зрозуміти, чи потрібен був безвіз взагалі більшості українцям та чи хочуть вони в майбутньому, щоб наша країна була в Європейському союзі.

Отже, основною **метою** цієї курсової роботи є дослідження всіх елементів які впливають на сучасні міграційні процеси в Україні. У роботі використані статистичні та аналітичні дані з широкого кола інтернет-джерел [1-4].

Матеріали дослідження. До набуття безвізового режиму міжнародна мобільність населення у напрямку Євросоюзу була доволі високою і стабільно зростала. За даними соціологів, упродовж останніх двох років

кожний десятий дорослий українець принаймні один раз відвідував країни ЄС. Причому третина з них виїжджали до Європи три або й більше разів. Основною метою подорожуючих був відпочинок (28%), з метою працевлаштування виїжджали 18%. Найчастіше подорожували до ЄС мешканці Західної України (19% дорослого населення).

З введенням безвізового режиму частка тих, хто має намір здійснити подорож до Європи, закономірно збільшилася - до 50%. Хоча найбільш поширеною метою тих, хто планує скористатися безвізовим режимом, є відпочинок, 23% респондентів заявили, що збираються виїхати до ЄС з метою працевлаштування, чим обумовлені серйозні проблеми. Адже безвіз можна здійснювати лише короточасні подорожі (до 90 днів упродовж 180 днів) з приватною метою (туризм, відвідання друзів чи родичів, пошук бізнес-партнерів, участь у семінарах, конференціях). Право на працевлаштування не передбачається. Тобто, використання українцями безвізового режиму для заробітків за кордоном може призвести до збільшення нелегальної трудової міграції, з якою пов'язані значні ризики для особи, а також вкрай негативні наслідки для країни, аж до призупинення безвізового режиму.

Унаслідок російської агресії впродовж 2014-2015 років кількість українських шукачів притулку в Європі значно збільшилася (Рис.1.). Якщо раніше вона коливалася в межах однієї тисячі на рік, то в 2014 році. Сягнула 14 тисяч а в 2015 році-22 тисячі осіб.

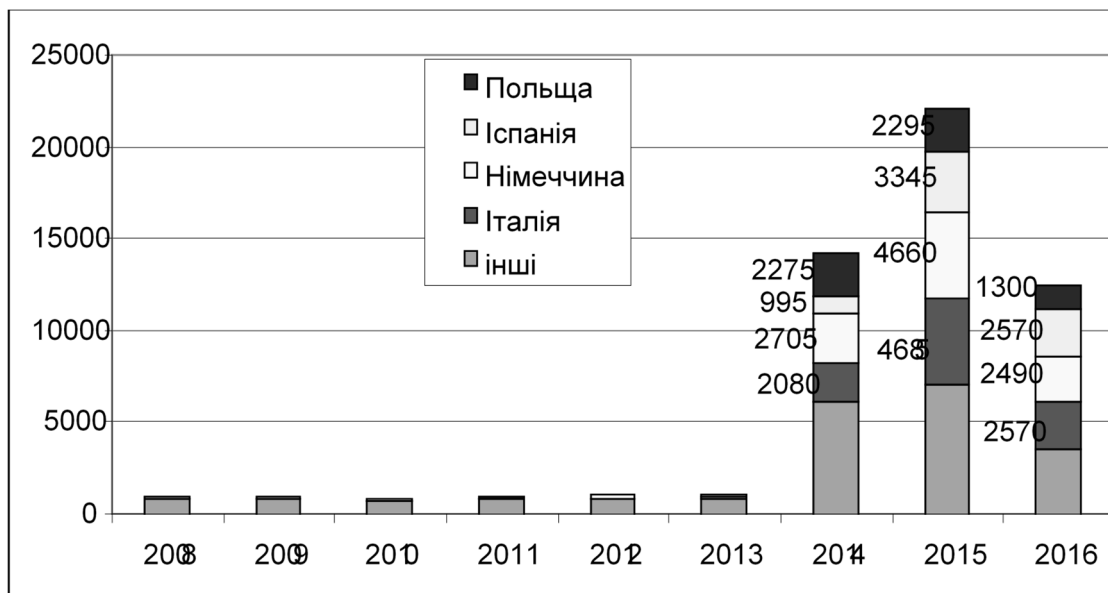

Рис. 1. Чисельність клопотань про надання притулку, поданих громадянами України в країнах ЄС

Разом з тим, необхідно підкреслити, що, на відміну від вихідців з інших країн, значна частина шукачів притулку з України на момент подання заяви перебувала на території ЄС легально, досить тривалий час, часто маючи дозволи на працевлаштування. Тобто, здебільшого шукачі притулку-це трудові мігранти, які зважаючи на ситуацію вдома не хотіли повертатися. На користь такого висновку й географія подання клопотань передовсім країни, які є основними реципієнтами українських працівників (Італія, Німеччина, Іспанія, Польща).

Разом з тим, як показав досвід інших країн-сусідів ЄС, які тримають курс на євроінтеграцію, можливість безвізових поїздок активізувала міжнародну мобільність, проте не призвела до масового відпливу населення, а в деяких випадках навіть зменшила еміграцію. З одного боку, завдяки можливості вільно подорожувати зникла потреба в перебуванні за кордоном триваліший час, а з другого, на інтенсивність міграції впливало покращання ситуації на батьківщині в результаті активної співпраці й допомоги з боку Європейського Союзу.

Наприклад, за даними Євростату чисельність чинних на кінець року дозволів на перебування в країнах ЄС громадян Албанії в 2010 році коли країна набула безвізовий режим, становила 874 тисячі а на кінець 2016 року-лише 478 тисяч майже вдвічі менше. Після набуття в 2014 році безвізового режиму дещо зменшилася також і чисельність громадян Молдови, які мають дозволи на перебування в країнах ЄС,-183 тисячі в 2016 році проти 212 тисяч в 2014 році.

Також не можна не зважати на те, що розширення завдяки безвізу можливостей подорожування створює сприятливі умови для ознайомлення із ситуацією, вивчення мови, для пошуків роботи, місця навчання, ділових партнерів за кордоном, а відтак спрощує виїзд до зарубіжної країни на триваліші строки. Це може призвести до інтенсифікації трудової, навчальної, а також і переселенської міграції. Тим більше, що вона й донині внаслідок економічних негараздів в Україні відбувалася доволі активно.

Ще одним ризиком інтенсифікації міграції з України в напрямку ЄС видається помолодшання її складу, що зазвичай супроводжує спрощення процедур переїздів. За даними нашого соціологічного дослідження, у вільному пересуванні Європою в першу чергу зацікавлені молоді люди до 30 років (62%), що й закономірно. Саме ця категорія населення є найбільш мобільною, краще освіченою, із знанням іноземних мов. Саме молоді люди становлять більшість серед громадян, які оформлюють біометричні паспорти. А зараз більш детально розглянемо країни, до яких зазвичай виїжджають українці з різних намірів(Рис.2.).

Ми бачимо, що українці для подорожей за кордон з різних причин, обирають країни Європейського Союзу, окрім Білорусії. Це можна пояснити тим, що ця держава межує з Україною і тому області на півночі вибирають саме цей напрям у трудовій міграції. Всі інші держави користуються попитом як для трудової міграції так і для подорожей і для навчання.

Рис.2. Країни куди українці найчастіше виїжджають

Отже підіб'ємо невеликий висновок щодо міждержавної міграції населення. Ми бачимо, що з проголошенням безвізу, українці активно почали робити біометричні паспорти для того щоб поїхати за кордон. Звичайно активність наших громадян у сторону Європи простежувалась і до підписання угоди про євроінтеграцію, а на цей момент такий жвавий попит ще збільшився.

За нашим соціологічним опитуванням і за іншими статистичними даними, більше 50% українців планують відвідати країни ЄС. Більше 20% планують поїздки з метою подорожі.

Також, дуже багато українців із окупацією на території АР Криму та Донецької і Луганської області, змушені були поїхати із своїх рідних земель на територію Європи. Там українці отримують статус біженців і їм надають тимчасовий притулок на певний час. Більшість українців знаходяться в Польщі, Німеччині, Італії та Іспанії, але з кожним роком біженців з окупованих території які шукають притулку за межами кордону стає все менше.

Із спрощенням пересування на територію ЄС ми можемо зіштовхнутися з проблемою, коли українці дуже активно почнуть виїжджати за межі України з метою навчання та працевлаштування. Ще одним ризиком інтенсифікації міграції є помолодшення нації. Таким чином молодим людям набагато легше поїхати до інших країн.

Набуття громадянами України незалежності співпало у часі із глибокими структурними трансформаціями економіки, що супроводжувалися падінням рівня життя та зростанням безробіття. Внаслідок деградації системи безплатної освіти та медицини оплата цих послуг лягла на населення. За відсутності розвинутої системи кредитування особи, які прагнули започаткувати свій бізнес, потребували стартового капіталу. Перехід до ринкової економіки створив новий споживчий попит на такі товари високої вартості як житло, автомобілі, побутову техніку та інше. Все це стимулювало трудову міграцію за кордон, яка наприкінці 1990-х роках перетворилася на масове явище і джерело доходів для багатьох сімей.

Під впливом воєнного конфлікту та глибокої економічної кризи еміграційні настрої населення зростають. Спробам вирішити життєві проблеми у спосіб працевлаштування за кордоном сприяє й набутий українцями досвід роботи за межами держави, потужні міграційні мережі, що сформувалися впродовж останніх десятиліть.

Збільшення обсягів трудової міграції супроводжується певною переорієнтацією її потоків із традиційного східного напрямку, до Росії, на західний. В умовах конфлікту вона прискорилося. За даними опитування GFK-Україна на замовлення МОМ, серед потенційних трудових мігрантів з України частка тих, хто шукає роботу в Росії, знизилася з 18% у 2011 році до 12% в 2015, а в 2017 році до 10%. Водночас привабливість Польщі зросла з 7% у 2006 році, коли було здійснено перше аналогічне дослідження, до 45% на сьогодні.

Поглянемо куди виїжджали українці ще в 2016 році та на сучасний стан трудової міграції (Рис. 3.).

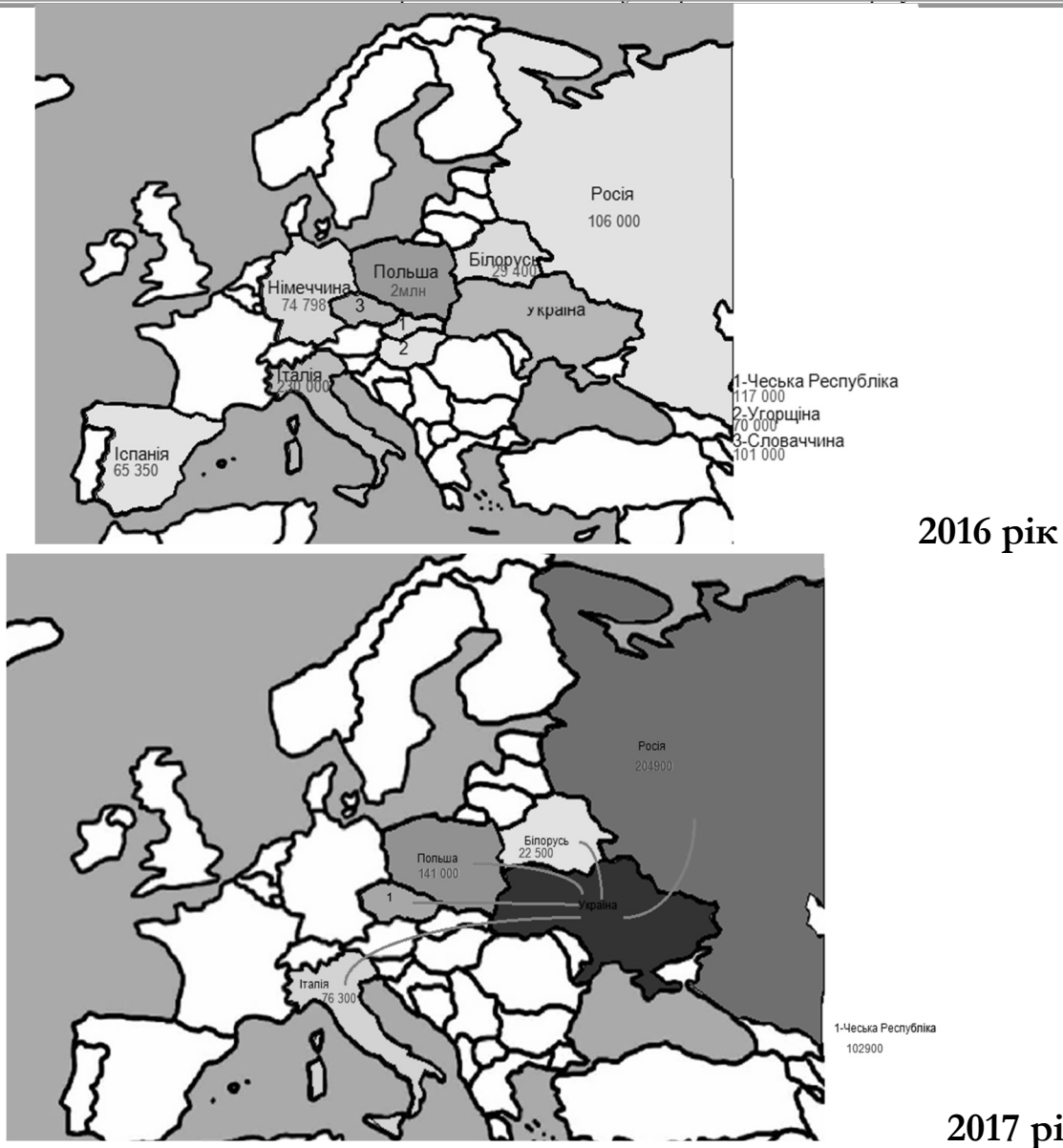

Рис.3. Трудова міграція українців у 2016 та 2017рр.

Ми бачимо, що відбувається скорочення виїзду українців на заробітки у сторону Росії, а зростають напрямки трудової міграції саме в країни Європейського Союзу. Це не дивно, адже із-за несприятливих становищем на сході нашої країни (окупація території Росією), наші співгромадяни відмовляються від заробітків на теренах агресора. А через можливість тепер вільно перебувати на території ЄС 90 днів кожні пів року, люди обирають їхати на заробітки саме туди. Звичайно, є багато тих, хто намагається залишитися і на більший строк але це в більшості випадків не зовсім легально, хоча є і ті, хто одразу робить робочу візу. В нашому соціологічному опитуванні, кожен шостий відмічав, що має родичів або знайомих які перебувають на заробітках в країнах Європи. Це в основному ті ж країни, які ми бачили на карті за 2017 рік, що ми бачили вище.

В структурі трудової міграції з України також відбуваються зміни, а саме: збільшується обсяг довгострокової міграції; до міграції вдається більше молоді, жінок, мешканців міст, вихідців із північної, центральної та східної України.

За даними ЮНЕСКО, в період з 2000 по 2012 роки чисельність українських студентів за кордоном збільшилась у понад чотири рази і сягнула 37 000. Особливо стрімко вона зростала в країнах, куди спрямовано потоки трудової міграції.

Упродовж останніх двох років зростання чисельності українців, які виїхали на навчання за кордон, прискорилося. За даними щорічного моніторингу кількості українських громадян, які навчаються у закордонних університетах на денній формі навчання, що здійснюється аналітичним центром CEDOS (охоплює 34 країни світу), у 2013/2014 навчальному році за кордоном навчалися вже 47724 громадян України. Найбільше з них у Польщі (15 000), Німеччині (9 000), Росії (6 000), Канаді (2 000), Чехії (2 000), Італії (1,900), США (1,500), Іспанії (1,400), Франції (1,300), Великобританії (1 000).

До кризи чисельність іноземних студентів в Україні стабільно зростала і 2015 році. сягнула майже 70 тис. Найпопулярнішою є медична та фармакологічна освіта. Майже половина іноземних студентів - громадяни країн СНД. Однак, внаслідок війни на сході країни прибуття освітніх мігрантів почало зменшуватися (Рис.4.).

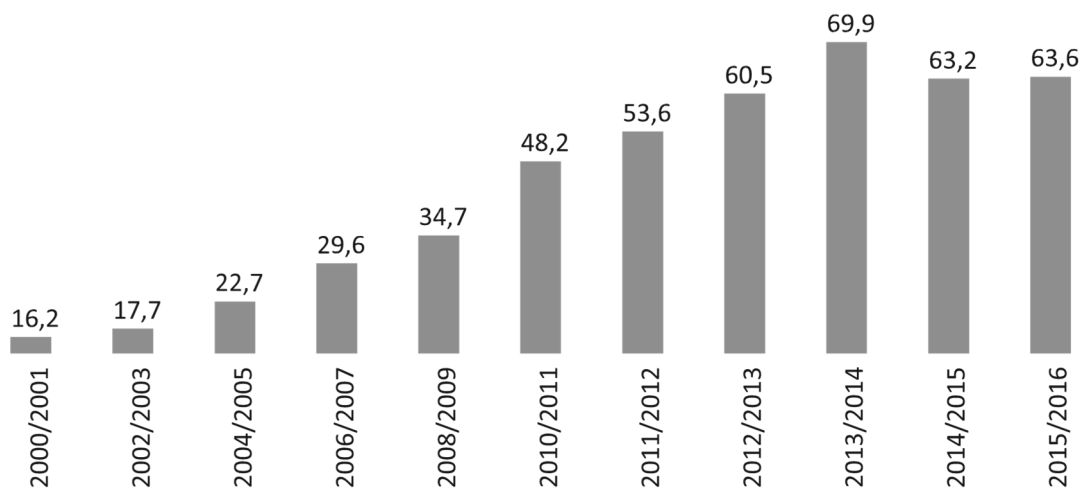

Рис. 4. Освітня міграція українців 2000-2016 роки

Навчання за кордоном за умови повернення мігранта на батьківщину має позитивний ефект для країни походження. У цьому разі країна отримує більш підготовленого спеціаліста, ніж звичайний працівник-мігрант, оскільки він знає мову, а отриманий за роки навчання соціальний і культурний потенціал надає йому кращих адаптаційних характеристик.

Навчання за кордоном за програмами обміну або програмами, що фінансуються урядами розвинутих країн у межах політики сприяння, також створює певну економію у підготовці кваліфікованих кадрів для країни, що постачає мігрантів. Однак головною загрозою, що постає перед країною-донором студентів, є ризик втрати інтелектуального потенціалу, старіння структури населення за рахунок виїзду та перетворення освітньої міграції на еміграцію через навчання.

Офіційною статистикою не охоплено даних щодо частки молоді, яка після навчання за кордоном залишається там на постійне проживання, однак спостереження за ринком праці та освітніми процесами у прикордонних регіонах найбільш яскраво характеризують вплив міграційних процесів в освіті на економіку.

Якщо брати Львов у якому у нас було соціологічне опитування, то саме в цьому місті більше всього респонденти позначали, що у них є знайомі які навчаються за кордоном, а в основному це Польща.

Стійкі соціально-економічні зв'язки з суміжними регіонами країн ЄС (Словаччина, Угорщина, Румунія, Польща), спільна культурна та історична спадщина, а відповідно-значна кількість родинних в'язків, знання мов країн, що межують з областю у прикордонні, значно полегшують доступ українських студентів до іноземних вузів. Позитивні та негативні наслідки освітньої міграції для прикордонного регіону, на наше бачення, будуть виявлятися більш виражено, аніж для національної економіки.

Відповіді на питання «Хотіли б Ви в найближчому майбутньому поїхати у Європу здобувати освіту? (Якщо так, написати країну)» продемонстрували, що топові позиції займають Польща, Австрія, Чехія, Німеччина, Угорщина та Велика Британія (Рис.5).

Таким чином, навчальні заклади країн ЄС є найбільш привабливими для українців.

Важливими факторами також є престиж навчального закладу та можливості отримання стипендій, грантів на навчання.

За підсумками аналізу результатів опитування можна вважати, що рівень зацікавленості наших громадян у навчанні за кордоном досить високий, а найбільший інтерес становлять навчальні заклади ЄС.

Освітня міграція - складний і неоднозначний за своїми наслідками процес, який чинить значний, дещо віддалений у часі за наслідками вплив як на країну, навчальні заклади якої приймають студентів, так і на країну їх громадянства. Найбільш позитивною за наслідками для всіх сторін є студентська міграція в тандемі з міжнародною співпрацею.

Рис.5. Країни ЄС куди б українці хотіли відправитись здобувати освіти

Отже, глобальна проблема відпливу кваліфікованої і некваліфікованої робочої сили з України - значно серйозніша загроза, ніж можна уявити на перший погляд. Ігнорування цієї проблеми може завдати непоправної шкоди українській економіці.

Завдання, яке слід вирішити українському уряду, надзвичайно складне. Однак усякий шлях починається з маленького кроку, і зробити його слід уже зараз, залучаючи і створюючи професійні кадри для роботи в Україні на її користь.

Теж саме стосується і освіти. Необхідно підняти престиж української освіти, позбутися корупції у вищих навчальних закладах, щоб наша освіта мала змогу конкурувати з іноземною і її не прирівнювали до освіти яку можна просто купити. Тоді наші професійні кадри будуть дуже цінитися у світі і це дасть поштовх для того, щоб до нас їхали іноземці здобувати освіту саме в Україні. Якщо в майбутньому ми зможемо це зробити, тоді українська молодь не буде намагатися покинути країну щоб здобути освіту і ми побачимо скорочення освітньої еміграції в Україні.

Список літератури:

1. Імміграція в Україну. Еміграція з України. Статистика-факти. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.inforegion.com.ua/immigracija-v-ukrainu-emigracija-z-ukraini>-Загол. з екрану.
2. Міграційні процеси в Україні: історичний огляд [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/geograf/23023>.-Загол. з екрану.

3. Міграція як чинник розвитку в Україні [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://iom.org.ua>-Загол. з екрану.
4. Міжнародна організація з міграції [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://iom.org.ua/ua>.

ЧЕРНИШ О.А., МАЛЬЧИКОВА Д.С.

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ ТУРИСТСЬКО-РЕКРЕАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ТУРИСТСЬКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ В ШКОЛІ

Постановка проблеми. Туристсько-краєзнавча робота сприяє виробленню системи наукових поглядів на навколишній світ. На основі живого споглядання і сприйняття у дітей сформується первинні уявлення та поняття. І чим конкретніше та ясніше сприймають учні об'єкт вивчення в туристських походах та на екскурсіях, тим активніший процес осмислення та узагальнення знань.

Тому, актуальність теми даного дослідження, що пов'язане з використанням даного матеріалу для роботи в школі, є важливою з огляду розкриття емоційно-вольових властивостей школяра.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й методичні основи дослідження рідного краю склалися під впливом передових ідей А.А.Дістервега, Я.А.Коменського, К.Д.Ушинського, В.О.Сухомлинського, С.Ф.Русової. Питання теорії і практики краєзнавчо-туристської роботи розкриваються у працях А.В.Даринського, М.П.Крачило, М.Ю.Костриці, В.В.Обозного, І.Т.Пруса, К.Ф.Строева, І.В.Соколової, Н.С. Юньєва та інших.

Постановка завдання. Метою дослідження є проаналізувати географічні передумови формування туристсько-рекреаційних кластерів України, виявити перспективи їх розвитку та дидактичні особливості використання цих матеріалів у краєзнавчо-туристичній роботі.

Виклад основного матеріалу. Туристсько-краєзнавча робота передбачає виховання в школярів наукових поглядів на навколишній світ. На основі цього досвіду у дітей формуються первинні уявлення.

Туристсько-краєзнавча робота передбачає:

- відродженню духовності, національної свідомості, любові до рідної країни у підростаючого покоління;
- вихованню поваги до людини і її праці;
- підвищення результативності навчання і виховання за допомогою яскравих прикладів з навколишнього середовища;
- збагачення досвідом спільної діяльності;